

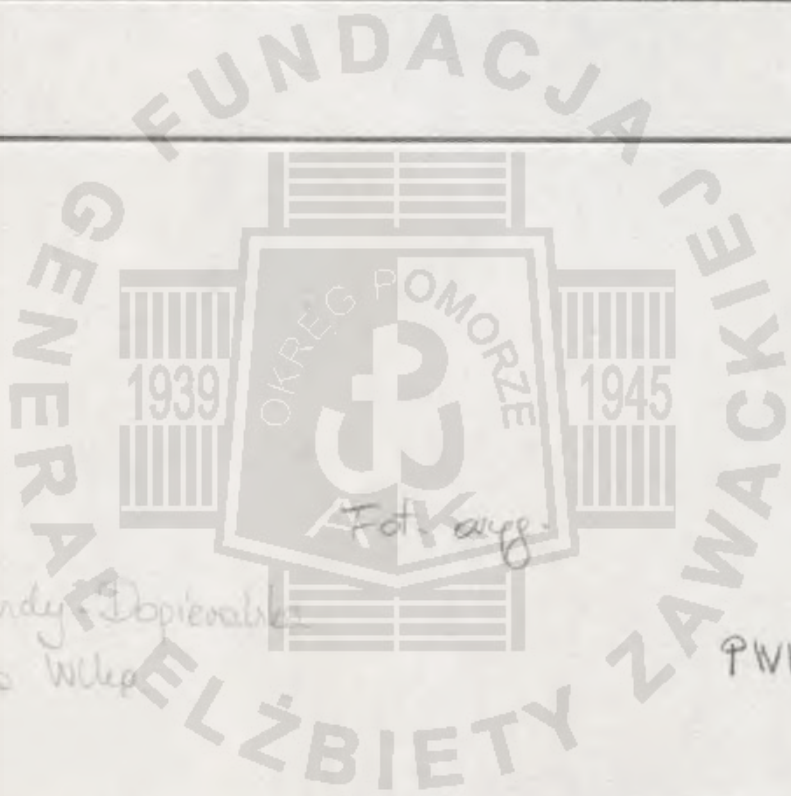
MEMORIAŁ

General Marii Wittek

Czesława Kowandy Dopierałska
63-000 Śródo Włga

PWK

AK
Poznań

KOWANDY Czesława
zam. **Dopierałska**

953/WSK
1

J. 953 / WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Rolandy
Orestada
zam. Dopieralska

I. Materiały dokumentacyjne

- I/1 – relacja właściwa k 1, 2
- I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —
- I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

- III/1 – dot. rodziny relatora —
- III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —
- III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —
- III/5 – inne... —

IV. Korespondencja k 2, 2.2.

V. Wypisy ze źródeł (tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”)

VI. Fotografie

2/1. Relacja:

- Relacja własna Oresty Dopieralskiej, b.d. podpis własnoręczny relatorki, rkp. oryginal. k. 1, s. 1-2.

O służbie wojennej kobiet w latach 1939 - 1947 w krajach.

Karne osobowe:

Christiana Kopywańska - Kozandy urodz. 7 sierpnia 1919 r.
w Hamborn Duisburg z ojca Josefa, matki Rozalii
i d. Remlak. Ojciec zajmował się kupiectwem na terenie
Szamotul od 1920 r., a od roku 1934 w Grodnie Wlkp.
ul. 20 Północnika 40/7
tel. 28 536 54. Wykładał w szkole średniej pedagogicznej,
uczniom 49 lat (dzięki tajnej nauce w czasie
okupacji do momentu wyzwolenia). Pracowała w
Szkole Podstawowej w Smierzkach pow. Groda Wlkp, a
także 25 lat w Grodnie Wlkp jako dyrektor Szkoły Podst.
dla Pracycytów. W okresie od 1946 - 1949 pracowała
w Otwocku na szwajcarską pomoc dla dzieci porażko-
wanych wojną ("from Suisse") jako kierownik zespołu
pedagogiczno - wychowawczego.

Wiele lat pracowała w ZHP w Szamotulach, Smierzkach
i w Grodnie Wlkp. Będąc menedżerem Liceum Pedagogicznego
w Lesznie (1937 - 1939) należała do PPK, uczestni-
czyła w licznych obrotach PPK. W czasie kampanii
włoskiej 1939 r. była czynna w służbie wojskowej
jako kwiadownia. Długo praca polegała na zbieraniu infor-
macji o transportach wagonów niemieckich przejeżdżających
i wracających ze zachodu. Ponadto wraz z kol. Stawiejską
Janiną, w Lesznie opracowałyśmy plan sytuacji w lotnisku

z magazynów jako Środy Wlkp.
 do konspiracji wstąpiłam 1. 10. 1939 r. „Der Kampf um die Heimat“
 Funkcyj. p. t. m. miała Helena Kulczak - Bartnicka, która
 poprosiła kol. Białejewską, domosita o uzyskanych badaniach.
 Arrestowanie nastąpiło 9 września 1943 r. Inna z ojcem i matką.
 Śledztwo odbyło się w Poznaniu w domu Łotmierski, skąd zosta-
 łam przeniesiona do Zabikowa, gdzie przebywałam do
 29 listopada, a następnie, w całej grupie (20 osób) przenie-
 szona do więzienia w Lipsku, Doltkestr. i tam przebywa-
 łam do 19 kwietnia 1945 r. Okazano mi o „Kandersoniat“
 do domu, ze względu na bardzo słaby stan zdrowia
 umieszczam 20 lipca 1945 r.

Od początku wojny aż do aresztowania prowadziłam w
 Środzie Wlkp. tajne muzeum, na które otrzymywałam pro-
 wincje od mieszkańców.

W roku 1947 mieszkałam na ul. na Taduska Koprowskiego,
 który zmarł w 1982 r. mam córkę dżeci, która
 mieszka w Warszawie.

W tej chwili należę do Kółka Inwalidów Wojennych w Środzie,
 którego jestem w-cz przewodniczącą. W dalszym ciągu należę
 do Sejmików ZHP w Środzie.

W książce p. t. „Kwiecie o Środzie Wlkp“, na str. 111 jest
 wspomnienie o mojej pracy w tajnym muzeum, jak również
 i w książce p. t. „Był mi odesłany w mrok wspomnienia“.

Poszukiwania kol. Celiny Bentkowskiej na terenie
 miasta Środy okazały się bezskuteczne.

Środa Wlkp.

Christiana Koprowska

IV. Korespondencja:

- 8. 04. 1998 - list Czesławy Dopierałskiej do Fundacji.
Rzp. Original, k. 1, s. 1.
- 4. 05. 1998. Pismo Fundacji (M. Czarzak) do Cz. Dopierałskiej.
Msp. z dopiskiem adresem E-2. Kopia (usp/usp).
k. 1, s. 2.

Christiana Kapieralska - Komandy

Wpłynęło dnia 16.04.98
L.dz. 956/PK/W/98

Broda Wlkp., 8 kwietnia 1998

63-000 Broda Wlkp.

IV - 1

Archiwum Pomorskie Brmi Krajowej
ul. Wielkie Garbary 2
87-100 Toruń
Archiwum I/S K

W katechizmie przesłałam relację o służbie
wojennej w latach 1939 - 1945 w wspomnieniu
o mojej obecnej pracy społecznej

Christiana Kapieralska

W katechizmie 1 zdjęcie
kmańnek parafian

L. dz. 1062/wsk/98

Toruń, 04. 05. 1998 r.

Pani Czesława Kowandy -- Dopieralska
63 -- 000 Środa Wlkp., ul.

Szanowna Pani !

Dziękujemy Pani bardzo za relację, sprawiła nam ona dużo radości - uzupełnia ona naszą wiedzę o działalności Ekspozytury Wywiadowczej WSK w Wielkopolsce. Dziękujemy także za zdjęcie i prosimy bardzo, oczywiście - o ile to możliwe, o nadesłanie nam także zdjęcia z okresu okupacji.

Prosimy także bardzo o zachęcanie koleżanek z Związku Inwalidów Wojennych w Środzie, z Koła Seniorów ZHP - do przysyłania do naszego Archiwum podobnych relacji wraz z zdjęciami, dokumentami.

Przesyłamy Pani ostatni, piąty Komunikat „Memoriału gen. Marii Wittek” wraz ze ogłoszeniem do Koła Przyjaciół Memoriału.

Z wyrazami szacunku i najlepszymi życzeniami --

Marta Czyżak
Dokumentalistka Działu WSK

Dopisek E Z: " Droga koleżanko, materiałem przy
listki okres do wojny "Kampanie Okupacyjnej" (w materiałach
do Wozurka wprękuje ona jako "Zespół PWK") razem z H. Mar-
szatkowską - Kaniowską, H. Kulera i G. Bętkowską z
Środy. Jej materiały mrowe z H. Nowicką z Poznania -
kolejny mi na jej odwołaniu i uzyskaniu danych.

Zof. kom V, zpt.
Zaproszenie do Górczyna

J. 953/4SK

MK
Poznań

KOWANDY Czesława

zam. Dopiewalska

- Wypisy ze źródeł -
- V. Nazurskawe karty informacyjne: 1

i

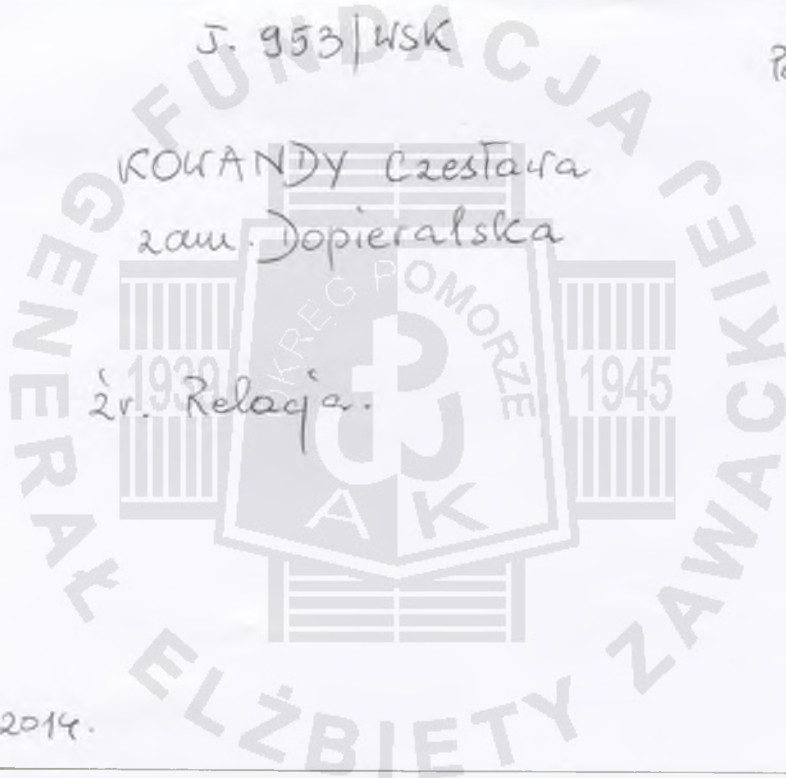
J. 953/WSK

AK
Pomran

KOUCY Czesława
zam. Dopieralska

1939
źr. Relacja.

B. Roj 2014.

J. 953/4SK

AK
Poznań

KOWANDY Czestawa
zam. Dopieralska

VI. Fotografie

- Fotografia Czestawy Kowandy -
Dopieralskiej - zdj. legit. kolor
v. d. 1998.

Czesława
Kowandy-Dopierańska
dc. 1998r.

KOWANDY Częstawa

